

باسمه تعالی

نام درس: متون نظم ۲

نام استاد: دکتر اختیار بخشی

وضعیت درس: نظری

تعداد واحد درس: ۲ واحد

رشته: آموزش زبان و ادبیات فارسی

ورودی: ۱۳۹۸

تعداد دانشجو: ۴۰ نفر

دانشگاه فرهنگیان - پردیس علامه طباطبائی اردبیل

جلسه: شنبه ۱۳ اردیبهشت ۱۳۹۹

به نام خدا

نام درس:

متون نظم ۲ (قصاید ناصر خسرو و مسعود سعد)

اوزان و بحور قصاید ناصر خسرو

قصیده اول با مطلع:

جهان را دگرگونه شد کاروبارش بر او مهربان گشت صورت نگارش

وزن عروضی:

فعولن فعولن فعولن فعولن

بحر:

مقارب مثنی سالم

قصیده دوم با مطلع:

شب تاری، چو بی ساحل دمان پرقیر دریایی

فلک چون پر ز نسرين برگ نیل اندوده صحرایی

وزن عروضی:

مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

بحر:

هزج مثنی سالم

قصیده سوم با مطلع:

ای هفت مدبر که بر این پرده سرايید تا چند چو رفتید دگر باره بر آيید؟

وزن عروضی:

مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن

بحر:

هزج مثنیٰ اُخرب مکفوف محذوف

توضیح:

وزن سالم: مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

مفعول از مفاعیلن: اُخرب

مفاعیل از مفاعیلن: مکفوف

فعولن از مفاعیلن: محذوف

قصیده چهارم با مطلع:

نکوهش مکن چرخ نیلوفری را برون کن ز سر باد خیره‌سری را

وزن عروضی:

فعولن فعولن فعولن فعولن

بحر:

مقارب مثنیٰ سالم

قصیده پنجم با مطلع:

ناید هگرز از این یله گوباره جز درد و رنج عاقل بیچاره

وزن عروضی:

مفعول فاعلات مفاعیلن

بحر:

مضارع مسدس اُخرب مکفوف

توضیح:

وزن سالم: مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن

مفعول از مفاعیلن: اُخرب

فاعلات از فاعلاتن: مکفوف

قصیده ششم با مطلع:

آزرده کرد کژدم غربت جگر مرا گویی زبون نیافت ز گیتی مگر مرا

وزن عروضی:

مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن

بحر:

مضارع مثنی اُخرب مکفوف محذوف

توضیح:

وزن سالم: مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن

مفعول از مفاعیلن: اُخرب

فاعلات از فاعلاتن: مکفوف

مفاعیل از مفاعیلن: مکفوف

فاعلن از فاعلات: محذوف

قصیده هفتم با مطلع:

سلام کن ز من ای باد، مر خراسان را مر اهل فضل و خرد را نه عام نادان را

وزن عروضی:

مفاعِلن فعلاَتِن مفاعِلن فعِلن

بحر:

مَجْتَث مَثْمَن مَخْبُون مَحْذُوف

توضیح:

وزن سالم: مستفعلن فاعلاتن مستفعلن فاعلاتن

مفاعِلن از مستفَلن: مَخْبُون

فعلاَتِن از فاعلاَتِن: مَخْبُون

مفاعِلن از مستفَلن: مَخْبُون

فَعْلَن از فاعلاَتِن: اصلَم

(اگر فَعْلَن به صورت فَعْلَن بیاید، فَعْلَن از فاعلاَتِن اصلَم می شود).

قصیده هشتم با مطلع:

دیر بماندم در این سرای کهن من تا کهنم کرد صحبت دی و بهمن

وزن عروضی:

مفتعلن فاعلات مفتعلن فع

بحر:

منسرح مَثْمَن مَطْوِی منحور

توضیح:

وزن سالم: مستفعلن مفعولات مستفعلن مفعولات

مفتعلن از مستفَلن: مَطْوِی

فاعلات از مفعولات: مَطْوِی

مفتعلن از مستفعلن: مطوی

فع از مفعولات: منحور

قصیده نهم با مطلع:

حاجیان آمدند با تعظیم شاکر از رحمت خدای رحیم

وزن عروضی:

فاعلاتن مفاعِلن فَعَلن

بحر:

خفیف مسدس مخبون محذوف

توضیح:

وزن سالم: فاعلاتن مستفعلن فاعلاتن

مفاعِلن از مستفعلن: مخبون

فَعَلن از فاعلاتن: مخبون محذوف

(اگر فَعَلن به صورت فَعَلن بیاید، فَعَلن از فاعلاتن اصلم می شود).

قصیده دهم با مطلع:

چون گشت جهات را دگر احوال عیانیش زیرا که بگسترد خزان راز نهانیش

وزن عروضی:

مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن

بحر:

هزج مثنیٰ اُخرب مکفوف محذوف

توضیح:

وزن سالم: مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

مفعول از مفاعیلن: اُخرب

مفاعیل از مفاعیلن: مکفوف

فعولن از مفاعیلن: محذوف

قصیده یازدهم با مطلع:

چه بود این چرخ گردون را که دیگر گشت سامانش

به بستان جامه زربفت بدریدند خوبانش

وزن عروضی:

مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

بحر:

هزج مثنی سالم

موفق و موید باشید. دکتر اختیار بخشی